

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки, психології та соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-педагогічної роботи

Марія Боднар

Марія БОДНАР

« 01 »

09

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки

освітньо-професійна програма – Освітні, педагогічні науки

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація інклюзивного навчання у ЗВО» для здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Кременець 2025. 17 с.

Розробник: Фіголь Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та соціальної роботи, доцент

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та соціальної роботи.

Протокол №1 від 01 вересня 2025 року

В.о завідувача кафедри

Маріанна Ярощук

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова	
Модулів: 1	Спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин: 120		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних: 4 самостійної роботи студента: 3	Освітньо-професійна програма: Освітні, педагогічні науки	20	6
		Практичні, семінарські	
		20	6
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		80	48
		Вид контролю: залік	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет – підготовка майбутніх викладачів до професійної діяльності у системі інклюзивної освіти.

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння здобувачами освіти базовими знаннями з інклюзивної освіти; уміннями та навичками комплексного застосування у професійній діяльності різноманітних навчальних стратегій, пов'язаних із особливими освітніми потребами студентів.

У ході викладання освітнього компоненту передбачається знати законодавчо-правове базу організації інклюзивної освіти студентів; зміст нормативних документів, інструктивно-методичних джерел, що регламентують професійну діяльність і функціональні повноваження викладача закладу освіти інклюзивного типу; педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами; методи безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегії діяльності у непередбачених ситуаціях (у міру їх виникнення).

Вміти критично оцінювати та визначати прогресивні педагогічні підходи щодо організації дизайну освітньої ситуації та інклюзивного освітнього простору в умовах закладу освіти; використовувати нормативну базу, що

регулює забезпечення прав студентів із особливими потребами на освіту; самостійно аналізувати та співставляти сучасні моделі інклюзивної освіти студентів; застосовувати різноманітні педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами; стратегії їхнього особистісного розвитку.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач освіти повинен оволодіти такими **компетентностями**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.
ЗК2.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6.Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК7.Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК8.Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ФК3.Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.

ФК5.Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.

ПРН 4. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

ПРН 5. Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

ПРН 7.Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступ. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти.

Феноменологія інклюзивної освіти: «інклюзія», «інтеграція», «студент із особливими потребами», «студент із особливими освітніми потребами»,

«інклюзивна освіта», «система інклюзивної освіти» «інклюзивний заклад освіти», «інклюзивне навчальне середовище». Закономірності виникнення, сутність та місце інклюзії у сучасній системі освіти України. Основні підходи до реалізації інклюзивної освіти студента (гуманізація, модернізація, індивідуалізація); базові принципи інклюзивної освіти (принцип розвиваючого навчання; єдності діагностики та корекції відхилень у розвитку; урахування співвідношення первинного порушення та вторинних відхилень у розвитку; індивідуалізації навчання; корекції та компенсації; діяльнісного підходу; генетичний принцип). Саламанкська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами (1994 р.), документи ЮНЕСКО тощо. Законодавча база щодо правомірності функціонування інклюзивної освіти в Україні: Конституція України (1996 р.); Закон України «Про освіту» (2017 р.) про організацію інклюзивної освіти

тощо. Порядок зарахування студентів із особливими освітніми потребами у ЗВО. Права і обов'язки студентів із особливими освітніми потребами. Звітність закладу освіти: документація та відповідальність.

Тема 2. Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах.

Заклад вищої освіти як установа відкритого типу. Принципи функціонування ЗВО відкритого типу (принцип відкритості; спільного навчання; урахування індивідуальних освітніх потреб студентів у навчальному процесі; забезпечення якісної освіти для всіх; надання додаткової допомоги та підтримки; принцип гуманізації тощо). Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами (мейнстримінг, реабілітація, інтеграція, інклюзія). Варіанти організації інклюзивної освіти студентів із особливими освітніми потребами: постійна (повна) інтеграція, постійна (неповна) інтеграція, тимчасова (часткова) інтеграція, епізодична інтеграція, дистанційне навчання. Складові компоненти та предметно-функціональні ознаки освітнього середовища інклюзивного типу. Передумови успішної розбудови інклюзивного навчального середовища у закладі вищої освіти. Доступність та універсальний дизайн: основні принципи та технології впровадження. Інноваційний досвід реалізації професійної діяльності в системі інклюзивної освіти США, країн Західної та Східної Європи.

Тема 3. Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу.

Поняття про кадровий ресурс ЗВО інклюзивного типу. Психолого-педагогічний аналіз типових недоліків і прорахунків у професійній діяльності педагогічного персоналу у системі інклюзивної освіти. Компоненти інклюзивної компетентності викладача ЗВО. Професійне співробітництво у команді як невід'ємна складова функціонування інклюзивного закладу освіти. Об'єктивні і суб'єктивні причини, за яких успішність функціонування ЗВО інклюзивного типу підлягає погіршенню; оптимальні шляхи їх попередження (подолання). Додаткова підготовка педагогічного персоналу для успішної реалізації інклюзивної освіти у ЗВО. Сучасні підходи до професійного розвитку педагогічних кадрів ЗВО інклюзивного типу.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Психолого-педагогічні основи розуміння та врахування особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі.

Психофізичні особливості студентів з порушеннями слуху різного ступеня (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом). Рекомендації лор-лікарів щодо організації та дотримання слухового режиму в інклюзивному освітньому просторі. Принципи, завдання та специфіка професійної діяльності педагогічного персоналу зі студентами із порушенням слуху. Характеристика порушень зору у студентів (сліпі, осліплі, зі зниженим зором). Рекомендації лікарів-офтальмологів щодо організації та дотримання зорового режиму у освітньому середовищі ЗВО. Принципи та особливості професійної діяльності педагогічного персоналу зі студентами із порушеннями зору. Класифікація мовленнєвих порушень у студентів; їх урахування у процесі педагогічної взаємодії з майбутніми фахівцями. Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату у студентів (ДЦП, клишоногість, аномалії хребта,

поліомієліт). Рухові, мовленнєві та психічні порушення у студентів із ДЦП. Спеціальні програми індивідуальної роботи зі студентами із ДЦП. Психофізичні особливості студентів «групи ризику» (соматично ослаблених, із хронічними захворюваннями, агресивних, замкнених).

Вітчизняний і зарубіжний досвід інклюзивної освіти студентів «групи ризику». Психолого-педагогічна характеристика обдарованих і талановитих студентів. Застосування спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих студентів у ЗВО. Добір та застосування альтернативних методів комунікації зі студентами із особливими освітніми потребами.

Тема 5. Стратегії професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти.

Гуманістична педагогічна взаємодія та сучасні системи навчання як основа стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі. Концептуальні засади проектування педагогічної діяльності в інклюзивному закладі освіти: загальна модель і засади організації навчально-виховного процесу; комплексна структура процесу викладання; Перший етап планування: стратегія аналізу стартового рівня успішності студента. Другий етап планування: визначення моделі організації процесу викладання, розкладу, методів викладання, індивідуального навчального плану. Педагогічні технології навчання студентів із особливими освітніми потребами (технології опанування професійними знаннями, кооперативне навчання, інтерактивні технології, особистісно орієнтовані технології тощо); стратегії особистісного розвитку студентів із особливими потребами (розвитку самозмобілізованості, упевненості у власних силах, самостійності).

Тема 6. Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами).

Основні поняття про супровід студентів із інвалідністю/ особливими потребами. Допоміжні засоби та навички професійної діяльності зі студентами. Методи безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегії діяльності у непередбачених ситуаціях (у міру їх виникнення). Перша медична допомога студентам із особливими потребами. Громадські об'єднання та організації як партнери ЗВО щодо впровадження інклюзивної освіти. Захисна та допоміжна функції громадської організації. Соціальне партнерство академічної спільноти ЗВО із представниками громадських об'єднань й організацій. Зарубіжний досвід співпраці громадських організацій із ЗВО інклюзивного типу. Соціальні служби та їх роль у наданні спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб студентів. Організація соціокультурних, соціально-педагогічних і благодійних проєктів у ЗВО інклюзивного типу. Використання менеджерами ЗВО волонтерських ресурсів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви	Кількість годин	Кількість годин
-------	-----------------	-----------------

змістових модулів і тем	денна форма здобуття освіти					заочна форма здобуття освіти				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1.										
Тема 1. Вступ. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти.	17	2	2		13		4	2		17
Тема 2. Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах.	17	2	2		13					17
Тема 3. Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу.	21	4	4		13					
Змістовий модуль 2.										
Тема 4. Психолого-педагогічні основи розуміння та врахування особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі.	21	4	4		13		6	2		17
Тема 5. Стратегії професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти.	22	4	4		14					18
Тема 6. Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами).	22	4	4		14				2	
Усього годин:	120	20	20		80	104	10	6		104

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
1.	Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності викладача в системі інклюзивної освіти.	2	2
2.	Сучасні тенденції функціонування закладів вищої освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах.	2	
3.	Кадровий ресурс закладу вищої освіти інклюзивного типу.	4	
4.	Психолого-педагогічні основи розуміння та врахування особливих освітніх потреб студентів у навчальному процесі.	4	
5.	Стратегії професійної діяльності викладача в інклюзивному закладі вищої освіти.	4	4
6.	Професійне співробітництво викладачів із фахівцями партнерських організацій і служб (вектор комплексного супроводу студентів із особливими потребами)	4	
	Усього годин:	20	6

Методичні рекомендації до проведення практичних занять

Мета практичних занять – розширення у студентів інформування до загальної проблематики курсу, озброєння сукупністю вмінь придбання нової наукової інформації, формування навичок роботи з різними джерелами інформації (законодавчими, нормативними документами, програмами виховання, навчання і розвитку дітей, науковими, навчальними, методичними джерелами, періодикою), перетворення інформації та подання її в різних формах (виступ, цитата, теза, анотація, реферат тощо).

На семінарські, практичних заняттях студенти проявляють самостійність та творчу активність, спрямовану на розширення та деталізацію знань, здобутих на лекціях, а також придбають вміння висловлювати особистісну точку зору та аргументувати її.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях

1 бал - студент виявляє поверхневі знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, може поверхнево аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, може поверхнево аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв’язуванні завдань за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв’язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв’язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об’єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання з освітнього компоненту, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і

розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення освітнього компоненту.

6. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студентів є оволодіння теоретичними та практичними знаннями, професійними вміннями і навиками по профілю вивченої дисципліни.

Самостійна робота є обов'язковою для кожного студента; базується на вивченні та аналізі матеріалів із основних і додаткових літературних джерел; підготовці повідомлень й доповідей, виконанні практичних завдань й тестів.

Контроль якості виконання самостійної роботи студента здійснюється на семінарських заняттях шляхом усного та письмового опитування, виконання тестів по вивченому матеріалу.

Перелік тем для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф)	Кількість годин (з.ф.)
1	Модель інклюзивного навчального середовища у закладі вищої освіти.	7	9
2	Ідеальний портрет викладача закладу вищої освіти інклюзивного типу.	7	9
3	Компоненти інклюзивної компетентності викладача закладу вищої освіти	7	9
5	Презентація спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих студентів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.	7	9
6	Презентація альтернативних методів комунікації викладача зі студентами із особливими потребами.	7	9
7	Презентація фрагмента заняття (за власним вибором) з використанням однієї із педагогічних технологій навчання студентів із особливими освітніми потребами (технології опанування професійними знаннями, кооперативне навчання, інтерактивні технології, особистісно орієнтовані технології тощо).	7	9
8	Презентація стратегій особистісного розвитку студентів із особливими потребами (розвитку самозмобілізованості, упевненості у власних силах, самостійності тощо).	7	10
9	Презентація методів безпечної практики роботи зі студентами із особливими потребами та стратегій діяльності у непередбачених ситуаціях.	7	10
10	Модель інклюзивного навчального середовища у закладі вищої освіти.	8	10
11	Ідеальний портрет викладача закладу вищої освіти інклюзивного типу.	8	10
12	Компоненти інклюзивної компетентності викладача закладу вищої освіти	8	10
		80	104

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це робота, яку студенти виконують в позаурочний час у формі реферату. Навчальний проект подається викладачу, який веде лабораторні заняття не пізніше, ніж за тиждень до проведення модульного контролю. На передостанньому лабораторному занятті студент виступає із усним звітом про виконану роботу (5хв.). Оцінка за навчальний проект є складовою підсумкової оцінки (20 балів).

Контроль за ІНДЗ студента здійснюється у кінці кожного модуля шляхом усного опитування.

Теми для ІНДЗ

1. Роль і місце інклюзії у сучасній системі освіти України.
2. Основні підходи до реалізації інклюзивної освіти студента.
3. Саламанкська декларація про принципи та практичну діяльність у сфері освіти осіб із особливими потребами.
4. Заклад вищої освіти як установа відкритого типу.
5. Основні підходи до організації освітньої діяльності студентів із особливими потребами.
6. Освітнє середовище інклюзивного типу: специфіка організації в університетах.
7. Доступність та універсальний дизайн навчального середовища у закладі вищої освіти: принципи та технології впровадження. Інноваційний досвід реалізації професійної діяльності в системі інклюзивної освіти країн Західної Європи.
8. Зарубіжний досвід співпраці громадських організацій із закладами вищої освіти інклюзивного типу.
9. Соціальні служби та їх роль у наданні спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб студентів.
10. Організація соціокультурних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
11. Організація соціально-педагогічних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.
12. Організація благодійних проектів у закладах вищої освіти інклюзивного типу.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

20-16	Тему ІНДЗ розкрито; студент вільно володіє навчальним матеріалом, науковою термінологією; знає основні теорії, концепції, причини, прояви й наслідки соціально-педагогічних проблем, шляхи та засоби їх запобігання та вирішення, послідовно, грамотно й логічно викладає свої знання; із можливих варіантів відповідей вибирає найкращу. Викладаючи матеріал, самостійно наводить власні приклади. Добре знайомий з основною, а також додатковою літературою. Окрім теоретичних знань, володіє спеціальними вміннями і навичками. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання.
15-11	Тему ІНДЗ розкрито; студент володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію, однак

	припускається неточностей. У відповіді прослідковуються порушення принципу систематичності і логічності викладу навчального матеріалу.
10-6	Тему ІНДЗ розкрито не повністю; студент дає правильну, однак не повну відповідь, яка не розкриває всього змісту поставленого запитання. Порушує послідовність викладу навчального матеріалу і не здатен пояснити фактів і явищ, на які вказує. Якість знань низька, ступінь сформованості педагогічних умінь і навичок не відповідає вимогам. Студент не вміє навести власні приклади, тобто показати вміння застосування засвоєних знань на практиці. Не може відповісти на додаткові запитання.
7-1	Тему ІНДЗ не розкрито; студент володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні, припускається істотних помилок при висвітленні ключових понять. Відповідь є дуже поверховою, короткою. Повідомляє лише окремі факти, приклади, висловлює власну думку чи положення з наукових джерел, однак не може їх аргументувати, або науково пояснити.

8. Методи навчання

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- інтерактивні методи навчання;
- інформаційні.

9. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю:

- метод усного контролю (попередній контроль, повторний контроль);
- метод письмового контролю (тематичний контроль, модульний контроль, підсумковий семестровий контроль);
- метод тестового контролю (модульний контроль, підсумковий семестровий контроль);
- метод самоконтролю.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумковий тест	ІНДЗ	Сума
20	30	30	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі і системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички, досягнення педагогічної науки; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «3» («задовільно») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі і осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності і послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після

коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити і викласти свою думку.

Оцінка Е «2» («незадовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях.

Оцінка FX «2» («незадовільно») (35–59) (з можливістю повторного складання: з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань в практичних ситуаціях.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники.
4. Презентації.
5. Тестові та контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
6. Засоби підсумкового контролю (тестування).

12. Рекомендована література

Основна:

1. Архітектурна доступність шкіл: навчально-методичний посібник/за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В; колек. авторів: Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В. К., 2012. 88 с.
2. Барановська Н. В. Адаптивне навчання у фаховій передвищій освіті в умовах інклюзії та цифровізації. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання*. 2025. № 4(38). С. 112–119. Режим доступу: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5749>.
3. Дубосару В. І. Інклюзивно-освітні центри закладів вищої освіти в Україні. *Гуманітарні студії: збірник наукових праць*. 2024. Т. 10, № 2. С. 33–42. Режим доступу: <https://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/1828>.
4. Кольченко К. О., Нікуліна Н. Ф. Інклюзивне університетське середовище як запорука якісної і доступної вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Т. 55, № 1. С. 120–128. Режим доступу: <https://ap.uu.edu.ua/article/513>.
5. Кушнір Л. А., Кушнір Т. М. Упровадження європейських стандартів інклюзивної вищої освіти в Україні в умовах воєнного стану. *Inclusion and Society*. 2023. № 2(4). С. 45–54. Режим доступу: <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/view/65>.
6. Отич О. М., Оржель О. В. Інклюзивна інфраструктура університету як чинник безбар'єрності вищої освіти. *Нові інспірації гуманітарних наук*. 2024. № 1(15). С. 89–97. Режим доступу: <https://newinception.com.ua/index.php/newinception/article/view/135>.
7. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник /за заг. ред. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с.

- 8.
9. Савчук Н. А., Гринюк І. Г. Особливості організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 2(128). С. 157–164. Режим доступу: <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/14286>.
10. Фіголь Н.А. Інклюзивна компетентність педагога: теоретичний аспект. *Науковий часопис Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*. Випуск 77. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С.199-202.
11. Фіголь Н.А. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В. Є. Бенери*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 18. 174 с. (С. 69-77.)
12. Фіголь Н., Олійник Г. Інклюзивна компетентність педагога з організації дозвілля дітей з особливими освітніми потребами. *Інклюзія в дії: стратегії впровадження в Україні та світі/ О. Главацька, Н. Горішна, Г. Слозанська*. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. С.276-297. (326 с.)

Додаткова:

1. Bazyma, N., Fihol, N., Malyna, O., Serheieva, V., Lopatina, H., & Koropatova, O. (2022). Psychological-Pedagogical Components of the Children's Speech Environment With Autistic Disorders of Senior Preschool Age. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(1Sup1), 258-274. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/549>)
2. Дара С. Корекційні заняття з логопедії у дошкільних закладах. Частина перша. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 335 с
3. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
4. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. С. 21 -43.
5. Концепція розвитку інклюзивної освіти / Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912.
6. Лорман Т. Сім стовпів інклюзивної освіти. Як перейти від запитання «Чому?» до запитання «Як?» *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*. №3 (57). 2010. С. 3-11.
7. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 283 с.
8. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. К., ТОВ ВПЦ «Літопис-XX», 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
10. Синьов В.М. Основи дефектології: навчальний посібник. К.: Вища школа, 1994. 143 с.

11. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / За ред. акад. В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
12. Федорович Л. О. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Вид. друге, перероб. та доп. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД. 2016. 124 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Конвенція про права дитини https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
3. Україна. ІНКЛЮЗІЯ. Система автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів. <http://ircenter.gov.ua/>
4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (навчально-методичний посібник) https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua
6. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
7. Концепція розвитку інклюзивної освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 №912) // Міністерство освіти і науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
8. Міністерство освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

